

مسجد بی نظیر جامع گوهرشاد و هنرهای قدسی معماری

حسین زهرشیدی

دانشیار و عضو هیأت علمی دانشگاه شهید رجایی

تاریخ پذیرش: ۹۰/۱۰/۱۹

تاریخ دریافت: ۹۰/۷/۲۲

چکیده

مسجد جامع گوهرشاد که بانی آن «گوهرشاد آغا» است، سرشار از هنرهای قدسی معماری ایران زمین، بنا شده است. این مسجد دارای چهار ایوان است. ایوان جنوبی و اصلی آن که ایوان مقصوره نامیده می‌شود، سرشار از هنرهای معماری، به خصوص کاشی کاری معرق با نقوش کاشی و آجر، گره هندسه نقوش، انواع کتیبه‌های خطوط ثلث، کوفی، نسخ و ... و انواع گلچین، گره و خط معقلی، رسمی بندی، نقوش بند رومی و ... و بالاخره محراب نفیس و منبر چوبی منبت و گره و هنرمندی درودگران فوق‌العاده پرکار است. مقرنس بندی‌های تخته به تخته منحصر به فرد، سبب شهرت جهانی این مسجد شده است. پیش‌خوان سازی ایوان از کتیبه بندی‌های متعدد و متنوع است و دو گلدسته منقوس برجسته مدور، در نما از سطح زمین تا انتهای ایوان و رخ بام، با اسماء هزارگانه جلاله «الله» مزین شده است. ادامه گلدسته سازی و به خصوص گنبد آگون، با نقوش گلچین معقلی و خطوط بنایی، عظمت مسجد را دو چندان ساخته است. دو ایوان شرقی و غربی کاملاً مشابه یکدیگر، با استفاده از ازاره سازی‌ها، اسپر سازی‌های آجر و کاشی، سرپایه سازی‌ها، طاق نما سازی‌ها و غرفه سازی‌ها و پشت بغل سازی‌ها و با نقوش گوناگون زیبا ساخته شده است که در مجموع، استفاده از خطوط بنایی سه رگی، ارزش‌های بی‌همتایی برای مسجد به وجود آورده است. ایوان قبله متصل به بارگاه رضوی، با ارزش‌های گلچین‌های معقلی خوشه انگوری رفت و برگشت و خط بنایی سه رگی «رو، وارو»، از سوره مبارکه جمعه و بسیاری دیگر، این مسجد زیبا را به کمال مطلوب رسانیده است. غرفه بندی‌های دواشکوبه با طرح‌های گوناگون و نقوش کاشی کاری و بسیاری دیگر نیز، عظمت این مسجد را چند برابر ساخته است.

واژگان کلیدی: مسجد گوهرشاد، ایوان مقصوره، بای سنقر میرزا، گنبد آگون، ایوان قبله.

Incomparable Goharshad Mosque and Architectural Sacred Arts

Hosein Zomarshidi

Associate Professor and Faculty Member of Shahid Rajaei University

Abstract:

Goharshad mosque whose founder is “Goharshad Aqa” is full of Iranian architectural sacred arts. This mosque has four porticos. The southern and main portico is called “Maqsooreh” portico and is full of architectural arts in particular tile works of sudatory (Moaraq) with images of tile and brick, the knot of geometry of images, various types of inscriptions in scripts of Sols, Kufi, Naskh and kinds of flowers, knot and scripts of Moaqali, Rasmi Bandi, Band-e Rumi images and finally the unique altar and inlaid wooden pulpit, the artistic works of incredible carpenters. The unique vaulted buildings has brought about a global fame to this mosque. The counter of the portico has diverse inscriptions. The continuation of minarets in particular Agon dome with Moaqali selected flowers images and building scripts, has doubled the magnificence of the mosque. Two eastern and western porticos fully similar to each other, using plinths, entablature constructions of bricks and tiles, column capitals, arcading, stalls building and spandrel walls are built with various beautiful images. In total, the use of trifurcation lines has given a unique value to this mosque. The Qeble portico is connected to Razavi hall of audience with round grape bunch Moaqali images and building trifurcation scripts Ro and Varo from the holy verse of Jomah from holy Quran and many other images has perfected the beauty of this mosque. The install construction with in two stories with various designs and tile works images and many other decorations has intensified the glory of this mosque

Keywords: Goharshad Mosque, Maqsooreh Portico, By Sonqor Mirza, Agoon Dome, Qebleh Portico.